

אלו הן הלוקין

פרק שלישי

מכות כא

ריב"ז

קסבר רבי יוסי שריטה וגידדה אחת היא. לתרוייהו צין ציד צין צכלי וכתיב צגדילה לנת לא תתגודדו ולא תשימו קרחה וגו': המשרט בכלי חייב. הו ודאי פשיטא לכולי עלמא דעיקר גדידה משמע צכלי ועיקר שריטה משמע ציד וקאמר שמואל המשרט צכלי על המת חייב ולא קאמר המגדל צכלי לאשמועינן דשם שריטה שייך צכלי והעושה מצורה צעלמו צכלי על המת חייב שני לאוין משום משרט ומשום מגדל גדידה ושריטה אחת היא לתרוייהו צין ציד צין צכלי: מיתבי גדידה ושריטה^א אחת היא. כלומר צין שריטה צין גדידה ענין מצורה הם ושניהם על מת אלא שריטה ציד וגדידה צכלי וקשיא לשמואל דאמר תרוייהו צין ציד צין צכלי דמדקאמר המשרט צכלי ולא קאמר המגדל צכלי מכלל דשריטה שייכא צכלי כגדידה: על המת בין ביד בין בכלי חייב. דשריטה וגדידה כתיב לתרוייהו אסרינהו רחמנא: על עבודת כוכבים. דיט עזות כוכבים שעוזין אותה צדך שעוזין צצשרם מצרות ופלעות: ביד חייב. לדרך עבודתה^ב צדך^ג ואפי' עזות כוכבים שאין עבודתה צדך חייב לעבודה גמורה היא ציד: והו איפכא כתיב. דצכלי לך עבודה הו לעבודת כוכבים דכתיב ויתגודדו כמשפטם בחרבות וברמחים אלא אימא ביד פטור בכלי חייב: וחייב על הראש: מחוי רב ששת בין פירקי (ב) רישא: ועל הזקן שתים מכאן ושתיים מכאן ואחת מלמטה: מחוי רב ששת בין פירקי (ג) דיקנא: **רבי אליעזר אומר** אם נטלן וכו': קסבר חד לאו הווא: ואינו חייב עד שיטלנו בתער: ת"ר^ד ופאת זקנם לא יגלחו^ה יכול אפי' גלחו במספרים יהא חייב ת"ר^ו לא תשחית אי לא תשחית יכול אם^ז לקטו במלקט ורהיטני יהא חייב תלמוד לומר לא יגלחו הו כיצד גילוח שיש בו השחתה הו אומר זה תער: רבי אליעזר אומר אפילו לקטו במלקט ורהיטני (יהא) חייב: מה נפשך אי גמיר גזירה שוה ליבעי תער אי לא גמיר ג"ש מספרים נמי [לא^ח] לעולם גמיר ג"ש וקסבר הני נמי גילוח עבדי: **מתני** הכותב כתובת קעקע *כתב ולא קעקע קעקע ולא כתב אינו חייב עד שיכתוב בידו^ט ובכחול ובכל דבר שהוא רושם ר"ש בן יהודה משום ר' שמעון אומר אינו חייב עד שיכתוב שם את^י השם שנאמר^י וכתובת קעקע לא תתנו בכס אני ה': **גמ'** אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי עד דיכתוב (א) אני ה' ממש אמר ליה לא כדתני בר קפרא אינו חייב עד שיכתוב שם עבודת כוכבים שנאמר וכתובת קעקע לא תתנו בכס אני ה' ואני ה' ולא אחר: אמר רב מלכיא אמר רב אדא בר אהבה אסור לו לאדם שיתן אפר מקלה על גבי מכתו מפני שגראית ככתובת קעקע אמר רב (ז) נחמון^י בריה דרב איקא שפוד שפחות וגו' מלכו בלורית אפר מקלה וגבינה רב מלכיא רב פפא אמר מתניתין ומתניתא רב מלכיא שמעתתא רב מלכו וסימנך מתניתא מלכתא מאי בינייהו איכא בינייהו שפחות רב ביבי בר אבבי קפיד אפי' אריבדא דכוסילתא רב אשי אמר כ"ב מקום שיש שם מכה מכתו (ב) מוכיח עליו: **מתני** גזירה שיהיה^{יא} שותה יין כל היום אין חייב אלא אחת^{יב} אמרו לו אל תשתה אל תשתה והוה שותה חייב על כל אחת ואחת יהיה מטמא למתים כל היום אינו חייב אחת אחת אמרו לו אל תטמא אל תטמא והוה מטמא חייב על כל אחת ואחת יהיה מגלח כל היום אינו חייב אלא אחת אחת אמרו לו אל תגלח אל תגלח והוה מגלח חייב על כל אחת ואחת יהיה לבוש בכלאים כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תלבש אל תלבש והוה פושט ולבוש חייב על כל אחת ואחת י"ש

הגהות הב"ח

(א) גמ' צין פירקי דרישא: (ב) שם צין פירקי דדיקנא: (ג) שם צריה דרנא לרז אשי עד דיקמו. נ"צ פ"י היה שאלו אס כך הוה פ"י המשנה: (ד) שם אמר רב חיינא צריה לרז ציקא שפוד: (ה) שם מכתו מוכחת עליו: (ו) רש"י ד"ה שפוד צפרק אין לדין אמר שמואל שפוד שלנו וכו' ל"ר אלא בר אהבה שומטו: (ז) ד"ה שפחות וכו' ל"ר אלא בר אהבה הלכה כ"ל: (ח) ד"ה גומות שמעתתא היא בפי בא סימן לענין מירון אמר ר' מלכו אמר ר' אלא בר אהבה גומות א"ע"פ שאין שם שתי שערות גדולה היא ואינה ממאנת דאין גומא א"כ היה בה שער וגשרו הס"ד: (ט) ד"ה בלורית וכו' ל"ר אלא בר אהבה שלש: (י) ד"ה אפר וכו' שמעתתא כליל וזוה ו' נמחק: (יא) ד"ה גבינה וכו' אמר ר' אלא בר אהבה מפני: (יב) ד"ה מתניתא מלכתא וכו' שפחות ואפר מקלה דמשמע: (יג) תוב ד"ה על וכו' חייב מיתה אף שלא בצדקה ולקי:

תורה אור השלם

(א) ויקרא פקול גדול ויתגדרו כמשפטם בחרבות וברמחים עד שפך דם עליהם: (ב) לא יקרוהו קרחה בר"א שם ופאת זקנם לא יגלחו ויבשרם לא ישרטו שרמית: (ג) לא תקפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת זקנך: (ד) ושרט ללבוש לא תקפו בגדיכם וכתבת קעקע לא תתנו בכס אפי' יב"ח: (ה) ויקרא י"ב כ"ב: (ו) ויקרא י"ב כ"ב: (ז) פירוש פרק (של עמו), מקום חזר אריס בגוף האדם והצמחה. פירוש פוינינבורי"ר. פירוש לקעקע (עין רש"י ויקרא י"ט כ"א). פיינימ"א. פירוש פרק (של אומן המקין) (ד' צנחפ"ס) (רש"י כמות ד' לט ע"צ ד"ה כוסילתא וע"ו ד' כו ע"א ד"ה ריבדא דכוסילתא), אימלא (הקוט 107).

לעזי רש"י

יונבר"ר. פירוש פרק (של עמו), מקום חזר אריס בגוף האדם והצמחה. פירוש פוינינבורי"ר. פירוש לקעקע (עין רש"י ויקרא י"ט כ"א). פיינימ"א. פירוש פרק (של אומן המקין) (ד' צנחפ"ס) (רש"י כמות ד' לט ע"צ ד"ה כוסילתא וע"ו ד' כו ע"א ד"ה ריבדא דכוסילתא), אימלא (הקוט 107).

קסבר רבי יוסי שריטה וגידדה אחת היא. לתרוייהו צין ציד צין צכלי וכתיב צגדילה לנת לא תתגודדו ולא תשימו קרחה וגו': המשרט בכלי חייב. הו ודאי פשיטא לכולי עלמא דעיקר גדידה משמע צכלי ועיקר שריטה משמע ציד וקאמר שמואל המשרט צכלי על המת חייב ולא קאמר המגדל צכלי לאשמועינן דשם שריטה שייך צכלי והעושה מצורה צעלמו צכלי על המת חייב שני לאוין משום משרט ומשום מגדל גדידה ושריטה אחת היא לתרוייהו צין ציד צין צכלי: מיתבי גדידה ושריטה^א אחת היא. כלומר צין שריטה צין גדידה ענין מצורה הם ושניהם על מת אלא שריטה ציד וגדידה צכלי וקשיא לשמואל דאמר תרוייהו צין ציד צין צכלי דמדקאמר המשרט צכלי ולא קאמר המגדל צכלי מכלל דשריטה שייכא צכלי כגדידה: על המת בין ביד בין בכלי חייב. דשריטה וגדידה כתיב לתרוייהו אסרינהו רחמנא: על עבודת כוכבים. דיט עזות כוכבים שעוזין אותה צדך שעוזין צצשרם מצרות ופלעות: ביד חייב. לדרך עבודתה^ב צדך^ג ואפי' עזות כוכבים שאין עבודתה צדך חייב לעבודה גמורה היא ציד: והו איפכא כתיב. דצכלי לך עבודה הו לעבודת כוכבים דכתיב ויתגודדו כמשפטם בחרבות וברמחים אלא אימא ביד פטור בכלי חייב: וחייב על הראש: מחוי רב ששת בין פירקי (ב) רישא: ועל הזקן שתים מכאן ושתיים מכאן ואחת מלמטה: מחוי רב ששת בין פירקי (ג) דיקנא: **רבי אליעזר אומר** אם נטלן וכו': קסבר חד לאו הווא: ואינו חייב עד שיטלנו בתער: ת"ר^ד ופאת זקנם לא יגלחו^ה יכול אפי' גלחו במספרים יהא חייב ת"ר^ו לא תשחית אי לא תשחית יכול אם^ז לקטו במלקט ורהיטני יהא חייב תלמוד לומר לא יגלחו הו כיצד גילוח שיש בו השחתה הו אומר זה תער: רבי אליעזר אומר אפילו לקטו במלקט ורהיטני (יהא) חייב: מה נפשך אי גמיר גזירה שוה ליבעי תער אי לא גמיר ג"ש מספרים נמי [לא^ח] לעולם גמיר ג"ש וקסבר הני נמי גילוח עבדי: **מתני** הכותב כתובת קעקע *כתב ולא קעקע קעקע ולא כתב אינו חייב עד שיכתוב בידו^ט ובכחול ובכל דבר שהוא רושם ר"ש בן יהודה משום ר' שמעון אומר אינו חייב עד שיכתוב שם את^י השם שנאמר^י וכתובת קעקע לא תתנו בכס אני ה': **גמ'** אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי עד דיכתוב (א) אני ה' ממש אמר ליה לא כדתני בר קפרא אינו חייב עד שיכתוב שם עבודת כוכבים שנאמר וכתובת קעקע לא תתנו בכס אני ה' ולא אחר: אמר רב מלכיא אמר רב אדא בר אהבה אסור לו לאדם שיתן אפר מקלה על גבי מכתו מפני שגראית ככתובת קעקע אמר רב (ז) נחמון^י בריה דרב איקא שפוד שפחות וגו' מלכו בלורית אפר מקלה וגבינה רב מלכיא רב פפא אמר מתניתין ומתניתא רב מלכיא שמעתתא רב מלכו וסימנך מתניתא מלכתא מאי בינייהו איכא בינייהו שפחות רב ביבי בר אבבי קפיד אפי' אריבדא דכוסילתא רב אשי אמר כ"ב מקום שיש שם מכה מכתו (ב) מוכיח עליו: **מתני** גזירה שיהיה^{יא} שותה יין כל היום אין חייב אלא אחת^{יב} אמרו לו אל תשתה אל תשתה והוה שותה חייב על כל אחת ואחת יהיה מטמא למתים כל היום אינו חייב אחת אחת אמרו לו אל תטמא אל תטמא והוה מטמא חייב על כל אחת ואחת יהיה מגלח כל היום אינו חייב אלא אחת אחת אמרו לו אל תגלח אל תגלח והוה מגלח חייב על כל אחת ואחת יהיה לבוש בכלאים כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תלבש אל תלבש והוה פושט ולבוש חייב על כל אחת ואחת י"ש

קסבר רבי יוסי שריטה וגידדה אחת היא וכתוב התם למת אמר שמואל המשרט בכלי חייב מיתבי שריטה וגידדה אחת היא אלא ששריטה ביד וגדידה בכלי הוא דאמר כרבי יוסי תני תנא קמיה דרבי יוחנן^י על מת בין ביד בין בכלי חייב על עבודת כוכבים ביד חייב בכלי פטור והוה איפכא כתיב (ה) ויתגודדו כמשפטם בחרבות וברמחים אלא אימא ביד פטור בכלי חייב: וחייב על הראש: מחוי רב ששת בין פירקי (ב) רישא: ועל הזקן שתים מכאן ושתיים מכאן ואחת מלמטה: מחוי רב ששת בין פירקי (ג) דיקנא: **רבי אליעזר אומר** אם נטלן וכו': קסבר חד לאו הווא: ואינו חייב עד שיטלנו בתער: ת"ר^ד ופאת זקנם לא יגלחו^ה יכול אפי' גלחו במספרים יהא חייב ת"ר^ו לא תשחית אי לא תשחית יכול אם^ז לקטו במלקט ורהיטני יהא חייב תלמוד לומר לא יגלחו הו כיצד גילוח שיש בו השחתה הו אומר זה תער: רבי אליעזר אומר אפילו לקטו במלקט ורהיטני (יהא) חייב: מה נפשך אי גמיר גזירה שוה ליבעי תער אי לא גמיר ג"ש מספרים נמי [לא^ח] לעולם גמיר ג"ש וקסבר הני נמי גילוח עבדי: **מתני** הכותב כתובת קעקע *כתב ולא קעקע קעקע ולא כתב אינו חייב עד שיכתוב בידו^ט ובכחול ובכל דבר שהוא רושם ר"ש בן יהודה משום ר' שמעון אומר אינו חייב עד שיכתוב שם את^י השם שנאמר^י וכתובת קעקע לא תתנו בכס אני ה': **גמ'** אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי עד דיכתוב (א) אני ה' ממש אמר ליה לא כדתני בר קפרא אינו חייב עד שיכתוב שם עבודת כוכבים שנאמר וכתובת קעקע לא תתנו בכס אני ה' ולא אחר: אמר רב מלכיא אמר רב אדא בר אהבה אסור לו לאדם שיתן אפר מקלה על גבי מכתו מפני שגראית ככתובת קעקע אמר רב (ז) נחמון^י בריה דרב איקא שפוד שפחות וגו' מלכו בלורית אפר מקלה וגבינה רב מלכיא רב פפא אמר מתניתין ומתניתא רב מלכיא שמעתתא רב מלכו וסימנך מתניתא מלכתא מאי בינייהו איכא בינייהו שפחות רב ביבי בר אבבי קפיד אפי' אריבדא דכוסילתא רב אשי אמר כ"ב מקום שיש שם מכה מכתו (ב) מוכיח עליו: **מתני** גזירה שיהיה^{יא} שותה יין כל היום אין חייב אלא אחת^{יב} אמרו לו אל תשתה אל תשתה והוה שותה חייב על כל אחת ואחת יהיה מטמא למתים כל היום אינו חייב אחת אחת אמרו לו אל תטמא אל תטמא והוה מטמא חייב על כל אחת ואחת יהיה מגלח כל היום אינו חייב אלא אחת אחת אמרו לו אל תגלח אל תגלח והוה מגלח חייב על כל אחת ואחת יהיה לבוש בכלאים כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תלבש אל תלבש והוה פושט ולבוש חייב על כל אחת ואחת י"ש

קסבר רבי יוסי שריטה וגידדה אחת היא. לתרוייהו צין ציד צין צכלי וכתיב צגדילה לנת לא תתגודדו ולא תשימו קרחה וגו': המשרט בכלי חייב. הו ודאי פשיטא לכולי עלמא דעיקר גדידה משמע צכלי ועיקר שריטה משמע ציד וקאמר שמואל המשרט צכלי על המת חייב ולא קאמר המגדל צכלי לאשמועינן דשם שריטה שייך צכלי והעושה מצורה צעלמו צכלי על המת חייב שני לאוין משום משרט ומשום מגדל גדידה ושריטה אחת היא לתרוייהו צין ציד צין צכלי: מיתבי גדידה ושריטה^א אחת היא. כלומר צין שריטה צין גדידה ענין מצורה הם ושניהם על מת אלא שריטה ציד וגדידה צכלי וקשיא לשמואל דאמר תרוייהו צין ציד צין צכלי דמדקאמר המשרט צכלי ולא קאמר המגדל צכלי מכלל דשריטה שייכא צכלי כגדידה: על המת בין ביד בין בכלי חייב. דשריטה וגדידה כתיב לתרוייהו אסרינהו רחמנא: על עבודת כוכבים. דיט עזות כוכבים שעוזין אותה צדך שעוזין צצשרם מצרות ופלעות: ביד חייב. לדרך עבודתה^ב צדך^ג ואפי' עזות כוכבים שאין עבודתה צדך חייב לעבודה גמורה היא ציד: והו איפכא כתיב. דצכלי לך עבודה הו לעבודת כוכבים דכתיב ויתגודדו כמשפטם בחרבות וברמחים אלא אימא ביד פטור בכלי חייב: וחייב על הראש: מחוי רב ששת בין פירקי (ב) רישא: ועל הזקן שתים מכאן ושתיים מכאן ואחת מלמטה: מחוי רב ששת בין פירקי (ג) דיקנא: **רבי אליעזר אומר** אם נטלן וכו': קסבר חד לאו הווא: ואינו חייב עד שיטלנו בתער: ת"ר^ד ופאת זקנם לא יגלחו^ה יכול אפי' גלחו במספרים יהא חייב ת"ר^ו לא תשחית אי לא תשחית יכול אם^ז לקטו במלקט ורהיטני יהא חייב תלמוד לומר לא יגלחו הו כיצד גילוח שיש בו השחתה הו אומר זה תער: רבי אליעזר אומר אפילו לקטו במלקט ורהיטני (יהא) חייב: מה נפשך אי גמיר גזירה שוה ליבעי תער אי לא גמיר ג"ש מספרים נמי [לא^ח] לעולם גמיר ג"ש וקסבר הני נמי גילוח עבדי: **מתני** הכותב כתובת קעקע *כתב ולא קעקע קעקע ולא כתב אינו חייב עד שיכתוב בידו^ט ובכחול ובכל דבר שהוא רושם ר"ש בן יהודה משום ר' שמעון אומר אינו חייב עד שיכתוב שם את^י השם שנאמר^י וכתובת קעקע לא תתנו בכס אני ה': **גמ'** אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי עד דיכתוב (א) אני ה' ממש אמר ליה לא כדתני בר קפרא אינו חייב עד שיכתוב שם עבודת כוכבים שנאמר וכתובת קעקע לא תתנו בכס אני ה' ולא אחר: אמר רב מלכיא אמר רב אדא בר אהבה אסור לו לאדם שיתן אפר מקלה על גבי מכתו מפני שגראית ככתובת קעקע אמר רב (ז) נחמון^י בריה דרב איקא שפוד שפחות וגו' מלכו בלורית אפר מקלה וגבינה רב מלכיא רב פפא אמר מתניתין ומתניתא רב מלכיא שמעתתא רב מלכו וסימנך מתניתא מלכתא מאי בינייהו איכא בינייהו שפחות רב ביבי בר אבבי קפיד אפי' אריבדא דכוסילתא רב אשי אמר כ"ב מקום שיש שם מכה מכתו (ב) מוכיח עליו: **מתני** גזירה שיהיה^{יא} שותה יין כל היום אין חייב אלא אחת^{יב} אמרו לו אל תשתה אל תשתה והוה שותה חייב על כל אחת ואחת יהיה מטמא למתים כל היום אינו חייב אחת אחת אמרו לו אל תטמא אל תטמא והוה מטמא חייב על כל אחת ואחת יהיה מגלח כל היום אינו חייב אלא אחת אחת אמרו לו אל תגלח אל תגלח והוה מגלח חייב על כל אחת ואחת יהיה לבוש בכלאים כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תלבש אל תלבש והוה פושט ולבוש חייב על כל אחת ואחת י"ש

הנהות וציונים
[א] ג"ג ר"ף ורא"ש ר"ב נחמן (גליון):
[ב] ראשונים וכת"י אפילו: [ג] רש"ל (גליון) בדפוס נמי לא יבטי, והמהרש"א מחק תיבות "לא ליבעי" ובר"ש מדעסויא גרס נמי י"חיים: [ד] צ"ל בדין (גליון): [ה] בסה"מ ל"ג "את" (גליון) וכן ליתא בדפוס, ונוסף ע"פ המהרש"ל (דפוס): [ו] בכל המקומות איתא ה' חייב: [ז] (גליון): [ח] כתיב שריטה וגידדה: [ט] צ"ל עבודה (דפוס) וכת"י: [י] בכתיב ממשך "שמכאן ומכאן...", והתיבות "שבסטור מקום... הלחיים יחד" מקומם להלן אחרי "השבולת" ולפני "ופרק הוא בפני עצמו": [יא] נד"ל להו ה"ה ה"ה ב"ש דפאה פאה (באה"מ): [יב] בס"י תעשו ל"פ כו' (גליון): [יג] רש"א שמעתתא היא לענין שתי שערות אפילו בגומא אחת במ"ס נדה כו': בלורית כו' (גליון): [יד] צ"ל רב מלכיא (כת"י): [טו] תיבת "אלא" נמחק (רש"ש): [טז] צ"ל ודרב מלכיא (כת"י): [יז] לא ידעתי מי הוא הח"ה אם חכם בראשי תיבות או שם ספר (בית פנחס) ובכתיב כן לשון מורי: [יח] כתיב שמקין (כמו ברש"י סנהדרין ג' ע"ב): [יט] ע"י מהר"ם שגורס ואינו חייב אלא ביד:

הנהות וציונים
[א] ג"ג ר"ף ורא"ש ר"ב נחמן (גליון):
[ב] ראשונים וכת"י אפילו: [ג] רש"ל (גליון) בדפוס נמי לא יבטי, והמהרש"א מחק תיבות "לא ליבעי" ובר"ש מדעסויא גרס נמי י"חיים: [ד] צ"ל בדין (גליון): [ה] בסה"מ ל"ג "את" (גליון) וכן ליתא בדפוס, ונוסף ע"פ המהרש"ל (דפוס): [ו] בכל המקומות איתא ה' חייב: [ז] (גליון): [ח] כתיב שריטה וגידדה: [ט] צ"ל עבודה (דפוס) וכת"י: [י] בכתיב ממשך "שמכאן ומכאן...", והתיבות "שבסטור מקום... הלחיים יחד" מקומם להלן אחרי "השבולת" ולפני "ופרק הוא בפני עצמו": [יא] נד"ל להו ה"ה ה"ה ב"ש דפאה פאה (באה"מ): [יב] בס"י תעשו ל"פ כו' (גליון): [יג] רש"א שמעתתא היא לענין שתי שערות אפילו בגומא אחת במ"ס נדה כו': בלורית כו' (גליון): [יד] צ"ל רב מלכיא (כת"י): [טו] תיבת "אלא" נמחק (רש"ש): [טז] צ"ל ודרב מלכיא (כת"י): [יז] לא ידעתי מי הוא הח"ה אם חכם בראשי תיבות או שם ספר (בית פנחס) ובכתיב כן לשון מורי: [יח] כתיב שמקין (כמו ברש"י סנהדרין ג' ע"ב): [יט] ע"י מהר"ם שגורס ואינו חייב אלא ביד: